

NOTTEBOHM

ACTUEEL uitgave december 2020

Inhoud

In de kijker	2
Bewonersnieuws	4
Gedichtenhoek	5
Kerstverhaal door Elien Saey – Van Peteghem	7
Verhaal van Fabienne Schmit.....	10
Zeemansverhalen door Sparks +.....	11
Intussen in De Meander.....	14
November in beeld.....	15
Geschiedenis van de wijk – Alex Elaut	32
Werken Nottebohm	43
Afscheid Carmen	44
BEDANKT	44
Activiteitenkalender	45
Data om reeds in je agenda te zetten.....	46

*Herfstbladeren
Gooi ik in de lucht
Natuurlijke confetti van geluk
Elk blad met zijn unieke vorm
Toont hoe kleurrijk
Verschil kan zijn
Samen een vrolijk geheel
Individueel sprankelend
Vol herinneringen van weleer.*

**Maandag 21 december : Harpconcert in café Biart
om 14u30**

Karen komt samen met haar studenten prachtige muziek brengen op de harp.

GROOT SCHERM : iedere dinsdag om 14u30 deze maand in Café Biart

Dinsdag 1 december : Vier seizoenen van Vivaldi

Janine Jansen Internationaal Kamer muziek Festival

Dinsdag 15 december : Carl Orf - Carmina Burana

UC Daves Symphoney orchestra

Dinsdag 22 december : Kerstconcert met Kathedrale Koor St. Bavo

Kerstvertelling op donderdag 24 december

Elien en Yasmin brengen dit jaar zelf verhalen rondom kerst. Aansluitend met een lekker stukje kerststronk. Alle zintuigen worden aangesproken.

Bewonersnieuws

We verwelkomen :

Goolis Elisabeth (flat 4)

We vieren de verjaardag van:

05/12 Mevr. Irene Palmans

05/12 Mevr. Lucienne Van Dooren

05/12 Mevr. Evelina Embrechts

08/12 Mevr. Frieda Aubroeck

08/12 Dhr. Jean Jenné

17/12 Mevr. Paula Van de Wiele

20/12 Mevr. Geysmans Maria

28/12 Mevr. Schits Maria

We namen afscheid van :

Mevr. Verzwylf Annie is hier overleden op 31 oktober 2020. Mevrouw woonde sinds 26 oktober 2020 in de leefgroep van 2A.

Mevrouw werd 66 jaar.

Onze gedachten gaan uit naar de familie, vrienden en kennissen van mevrouw Verzwylf.

Onze oprechte deelneming.

Kerstversiering

Kerstversiering , wanneer begin je daar nu eigenlijk mee?

Sommige zeggen : ‘ Hé de Sint moet nog komen ‘

Andere zeggen : ‘ Staat bij jou de kerstboom nog steeds niet ? ‘

Heb je een echte boom of een plastic ?

Versier je sober of eerder bombastisch ?

Versier je met de traditionele kerstkleuren of ben je eerder modern ?

Kerstversiering zegt veel over jou, maar ook veel over degene rondom jou.

Kerstversiering geeft vreugde, licht en warmte aan je thuis.

Maar een echte thuis maak je zelf en vooral samen.

De “ vroege “ kerstverlichting geeft een lichtpuntje in deze donkere tijd.

- Yasmin Pieters -

vier rode kaarsen
nu op fris groen sparrenhout
kerstfeest verwachtend
jlb

nederig en klein
werd de zoon van god als mens
in stal geboren
jlb

vrede op aarde
aan mensen die hun liefde
overal delen.
jlb

leven is hopen
het komt wel terecht
want
ik maak alles nieuw
heeft ooit iemand gezegd.
door jullie hoofd, je handen en hart
bouw ik een toekomst
waar vrede steeds lacht.
leven is dromen
dit alles wordt waar
als we van harte delen
steeds met elkaar
vreugde verdubbelt
verdriet wordt verkleind
mensen helpen mensen overeind.

- *joz.lebruyne* -

wijzen uit 't oosten
werden geleid door een ster
tot bij de kribbe.
jlb

eerlijke mensen
zeggen wat slecht is
maar zingen wat goed is.
jlb

wie lichaamswarmte voelt
smelt van geluk
als
sneeuw voor de zon.
jlb

mannen die durven
laten zich niet te vroeg kisten
zij dromen verder.
jlb

Kerstverhaal door Elien Saey – Van Peteghem

“Waar is de tijd dat je als kind op de vijver van het stadspark schaatste?” Vroeg opa me tijdens onze wandeling op de grote markt. Tussen het hoofdgerecht en het dessert waren we even ontsnapt aan de dronken verhalen van nonkel Frans. Net als de kerststronk een vaste traditie tijdens ons familie kerstdiner.

“Da’s al een tijd geleden, de winters zijn tegenwoordig minder streng.” lachte ik.

“De temperatuur stijgt jaarlijks, mensen daarentegen worden elk jaar killer.”

mijmerde opa. “Ik droom van een samenleving waar de mensen er wel voor elkaar zijn.” Opa stopte en keek naar de imposante deur van de kathedraal. “Kom, ik heb een idee.” Hij duwde de kathedraaldeur open, ik volgde hem richting de trappen van de lieve vrouwetoren. Boven aangekomen wenkte opa me om bij één van de galmgaten te komen staan. De magische schittering

van de kerstverlichting reflecteerde in de Schelde. Stilzwijgend genoten we van deze warme gloed in de duisternis.

“Tous Ensemble!” riep opa onverwachts door het galmgat. Ik schrok en keek hem eerst bedenkelijk aan. Maar uiteindelijk riep ik met hem mee, het voelde bevrijdend.

Plots kwam er een dichte mist opzetten die tot boven de kathedraaltoren zweefde en daar onverwachts kristalliseerde. Miljoenen sneeuwvlokken dwarrelden dansend naar beneden. “Dat is nog maar het begin, niets is zo blijvend als verandering”. zei Opa. We wandelden verder en trokken een spoor in de verse sneeuw. In het kraken van dat heldere wit voelde ik dat de toekomst aan onze voeten lag.

- Elien Saey – Van Peteghem -

Als kunst communicatie wordt.

ALS KUNST COMMUNICATIE WORDT

Hilde(77) glijd verder af in dementie. Patrick (59) zorgt voor haar, ondanks zijn eigen kwetsbaarheid. Hij zoekt elke dag naar creatieve oplossingen om zijn vrouw gelukkig te maken en zelf in

ELKAAR DOEN GROEIEN

Hilde en Patrick kennen elkaar al 36 jaar. "We ontmoetten elkaar in 1984. Ik was 23, zij 41, maar we voelden allebei meteen: dit is het! En zelfs nu Hilde me niet meer herkent, voel ik me nog altijd verliefd als ze naar me lacht", vertelt Patrick.

"In 2011 kregen we te horen dat Hilde aan geheugenverlies lijdt. Stilaan gleed ze verder weg. Maar ik zorg voor haar. Altijd en onbeperkt."

Eigenlijk heeft het koppel heel hun leven voor elkaar gezorgd. "Toen we elkaar leerden kennen in Huis De Grooff, een huis voor mensen met een psychische kwetsbaarheid, was Hilde net haar beide benen verloren na een

wanhoopsdaad. Ik zat ook in de knoop. Zij heeft me doen groeien, als persoon en als kunstenaar. Ze is mijn idool en muze", weet Patrick.

COMMUNICEREN MET KUNST

"Kunst verbindt ons", gaat hij verder. "Vroeger werkte Hilde bij het Prentenkabinet in het Museum Plantin-Moretus. Ze leefde voor kunst. Daarin hebben we elkaar gevonden. Via kunst kunnen we ondanks haar dementie toch communiceren. Ik schrijf mijn emoties neer in teksten, gedichten, tekeningen en liedjes. Zingen en creatief bezig zijn maakt me rustig. Zij kijkt, luistert en geniet."

Door haar ziekte had Hilde vaak last van

waanideeën. “Ze was onrustig. Ik leerde dat ze zich thuis het beste voelt, als er niet te veel prikkels op haar afkomen. De voornaamste les bij dementie? Je maakt beter geen plannen en gaat het best niet te vaak op uitstap. Maar Hilde vraagt wel constant aandacht en entertainment. Dan toon ik haar beelden van ons, laat haar naar muziek luisteren of lees gedichten voor. Dat boeit haar en het houdt haar vitaal en tevreden.”

“Gelukkig ben ik creatief genoeg om haar elke dag een nieuwe oplossing aan te bieden. En nu is ze bijna waanvrij, dankzij medicatie en mijn zorg. Nog een les bij dementie is dat je geen conflicten moet aangaan. Als ik haar niet begrijp of versta, fladder ik errond. Ik vraag niet door of ga geen discussie aan”, zegt Patrick.

MANTELZORGMARATHON

“Zorgen voor Hilde voelt aan als 2 keer per dag een marathon lopen. Je bent constant bezig, dag en nacht. Je hebt nooit een pauze. Haar optillen, naar het toilet brengen, aandacht geven ... In het begin kon ik haar niet loslaten, ik ging zelfs mee naar het dagcentrum. We zijn altijd heel diep verbonden geweest. Ondertussen weet ik dat ik zelf ook eens rust moet nemen. Dat ik het beter volhoud, als ik haar af en toe loslaat.” Dus gaat Hilde 2 keer per week naar het dagcentrum Nottebohm. “Ik heb dan tijd om artistiek bezig te zijn in het dagcentrum De Vinken, een creatief atelier voor mensen die psychisch kwetsbaar zijn. Of ik slaap wat bij.”

KORTVERBLIJF OM OP ADEM TE KOMEN

“Nicole, onze maatschappelijk werker, heeft veel voor ons geregeld. Ik hoef niet te winkelen en hoef geen eten te maken. Dat zou te zwaar zijn. Hilde wordt gewassen en verzorgd door de thuisverpleging”, aldus Patrick. “Nicole

DE ZORG

Je roept je kreet uit want je wilt uit bed.
Je mantelzorg snelt toe en doet een bevrijdende zet.
De creatieve expressie van de avond daarvoor is over.
Je mantelzorg draait zijn knop om en is vol lover.
Op een mum van tijd zijn je protheses aan.
Je roept ‘ik kan het niet’, maar zijn sterke spier zegt ‘het is zo gedaan’.
Oh je lacht weer, met die betoverende rimpels.
Door een truc zit je op het toilet, zonder drempels.
Rond acht uur gaat de bel, het is de gezinszorg.
Je praat vlotter en vlotter, daar staan we klaar voor, het is een borg.
Je mantelzorg gaat buiten om een liedje voor te bereiden.
Hij is een halve kunstenaar, want het zijn rare tijden.
Het middageten was weer lekker en gezond.
De gezinszorg staat hier niet voor een kleine stond.
Dan wordt het weer avond, achttien uur.
Daar is de verpleging, die je te bed legt, geheel gratis, dus zeker niet duur.

Gampusideehil

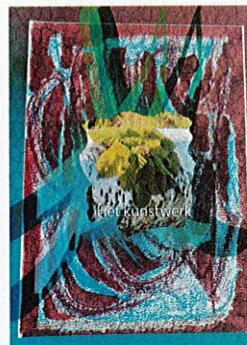
zorgde er ook voor dat we een beter inkomen hebben en dat we een testament maakten, zodat er voor Hilde gezorgd wordt als er iets met mij gebeurt.” Hilde is een geweldige vrouw, benadrukt haar man. “Ze heeft een persoon van me gemaakt en nu kan ik iets voor haar betekenen. Ik wil voor Hilde zorgen tot ik er bij neerval, zodat ze niet naar een rusthuis moet.”

Maar Nicole overtuigde hem om zijn vrouw toch eens op kortverblijf te laten gaan, zodat hij even tijd had voor zichzelf. “Dus trok ik in februari een paar dagen naar de natuur, naar het Zwin aan zee. Jas aan en tegen wind, regen en sneeuw vechten. Dat ontspande me, ik sliep beter en

langer. Binnenkort heb ik weer een kortverblijf gepland voor Hilde, als corona het toelaat. De dagcentra, Nottebohm en De Vinken, en de plekken voor kortverblijf zijn enorme steunpilaren voor ons”, bevestigt Patrick.

HULP INROEPEN

Ook Caroline, de ergotherapeute, maakte hen het leven eenvoudiger met een paar woningaanpassingen en hulpmiddelen. “De dementie laat Hilde vergeten dat ze geen benen meer heeft en zo viel ze op korte tijd 6 keer uit bed. Een bedsponde, een verpleegdeken, transferlift en een verhoogde wc maken alles net wat makkelijker. Ik wil heel graag voor mijn vrouwtje zorgen, maar ik zie in dat het niet erg is om ook hulp in te roepen.” ♦

Een van Patrick's schilderwerken.

HULP, ZORG OF ADVIES NODIG?

De Dienst Maatschappelijk Werk (DMW) van ons ziekenfonds geeft gratis informatie en helpt bij de aanvraag van thuiszorg, financiële tegemoetkomingen en sociale voordelen. Meer info: dwm.304@devoorzorg.be of 015 28 04 55.

Zoek je als mantelzorgverlener informatie en ondersteuning? Neem contact op met Mantelzorgvereniging Coponcho via www.coponcho.be, info@coponcho.be of 02 515 02 63.

Verhaal van Fabienne Schmit

HET FORNUIS

Mijn grootmoeder had een langwerpige, grijs gespikkeld gasfornuis met drie vuren naast elkaar en een ietsiepietsie kleintje achteraan dat slechts één vlammetje kon toveren. Het vlammetje had juist genoeg kracht om de rode, gietijzeren pot met geurend, dampend konijn warm te houden terwijl de goudkleurige aardappeltjes sisten in de grote pan. Het fornuis had ook een deurtje onderaan, het deurtje van de oven, waar juist een kleine taart in kon.

Verbranden kon je je niet tijdens het koken, met de vuren naast elkaar. De appelmoes zwol en begon te bewegen als lava in een vulkaan. Elk jaar met kerstavond was dit ons feestmaal, mals konijn in rode wijn met een heerlijke geur die de burens verlekkerd deed snuiven en onze poes deed draaien en bedelen. De kerststronk kwam niet uit de oven maar van de bakker naast de deur. Hij had een zachte biscuitvulling met een vleugje likeur, aangekleed met chocoladeschilfers en een plastic kerstman met bijl balanceerde in de slagroom. Het fornuis kon niet blijven, mijn grootmoeder kreeg een nieuw van 'de stad' toen stadsgas aardgas werd. Geen lang, gespikkeld maar een vierkant wit. Haar kookkunst is er nooit op achteruitgegaan maar de kookvreugde verdween, samen met het gespikkeld fornuis. Ook mijn grootmoeder is niet gebleven maar het konijn pruttelt nog steeds en de aardappeltjes worden nog steeds met appelmoes overgoten. Geen kreeft of kalkoen moet je me geven, met kerst bestaat alleen konijn.

- Fabienne Schmit -

Zeemansverhalen door Sparks +

Vlak na de 2e wereldoorlog heb ik met veel zeelieden gewerkt, die tijdens de oorlog hebben moeten varen, sommigen waren 5 jaar niet thuis geweest. Tijdens de nachtwacht heb ik vele verhalen gehoord over de ontberingen die ze hadden ondervonden.

Nu hadden we ook een Engelse officier aan boord die vóór de oorlog in Hongkong woonde en voor een Chinese rederij vaarde.

Hij zou daar gaan trouwen met een Engelse vrouw, die familie had in Singapore, zij was een Japanse tolk en werkte voor de inlichtingendienst om de Japanse oorlogsberichten te vertalen voor de generale staf.

Japan had een groot deel van China bezet en zat met een troepenmacht van 60.000 man in Canton, wat vlak bij Hongkong lag op het vaste land van China.

Er gingen geruchten dat Japan van plan was ook Hongkong te bezetten.

Dat gebeurde op het zelfde moment als de aanval op Pearl Harbour op 7 december

1941; Japan viel aan met de lucht- zee- en landstrijdkrachten en aangezien de militaire sterkte van de Britten slechts 15.000 man was, kon men de verdediging niet lang volhouden en op 18 december viel KowLoon en 24 december Victoria Island en

was de gouverneur genoodzaakt de overgave te tekenen, omdat bij het bombardement de drinkwater voorziening vernield was en er nog maar voor een paar dagen reserve was.

Nu lag het schip, waar die stuurman op voer, op de werf voor reparatie, maar ze hadden opdracht gekregen, zodra Japan aanviel, dat ze moesten vluchten naar Singapore, om te voorkomen dat het schip in Japanse handen viel.

Tevens zou hij het verlof gebruiken om te gaan trouwen in Hongkong, vrienden en kennissen hadden kerstverlof, dus ze konden de bruiloft vieren.

Maar toen de aanval begon moest hij natuurlijk snel aan boord en hij had met z'n verloofde afgesproken, dat ze elkaar na de vlucht, zouden ontmoeten in Singapore.

Zijn verloofde ging met een passagiersschip, te samen met andere vluchtelingen, onderweg naar Singapore.

Buiten de haven gekomen gingen de schepen ieder z'n eigen weg naar Singapore.

Tijdens het vertrek uit Hongkong vernamen ze, dat ook Singapore aangevallen werd, dus er werd besloten in de richting van Japan te varen om de indruk te wekken, dat ze

onder de bezette vlag van China voeren om zodoende de bombardementen en beschietingen te voorkomen en wanneer ze ver genoeg van het strijdgewoel verwijderd waren, om dan richting Australië af te draaien.

In eerste instantie lukte het plan ze kwamen zonder kleerscheuren op de plaats waar ze zouden afdraaien, maar werden ontdekt door een Japanse onderzeeboot en getorpedeerd

Het schip zonk betrekkelijk snel en met een paar overlevenden bereikte ze met een reddingsvlot de kust van Maleisië, dat inmiddels ook bezet was door de Japanners.

Dus voorzichtig peddelden ze naar de kust en werden met mitrailleurs beschoten, wat nog slachtoffers veroorzaakte, het waren geen Japanners maar het Maleisisch verzet, die dachten dat zij Japanners waren, uiteindelijk was de rest van de bemanning Chinees, dus op die afstand natuurlijk moeilijk te zien.

Dus onze stuurman kwam in handen van het verzet, maar zwaar gewond en omdat hij niet snel ter been was, beschouwden ze hem als een last en wilde hem ter plaatse doodschieten, uit angst om door de Japanners ontdekt te worden, uiteindelijk werd door de hoofdman besloten hem een kans te geven en via een maandenlange tocht met veel ontberingen door de rimboe en vele kanotochten, was hij op Borneo terecht gekomen en vandaar via Timor in Australië.

In Australië aangekomen en na opname in een hospitaal ging hij op zoek naar nieuws over het passagiersschip waar zijn bruid mee onderweg was gegaan naar Singapore, hij kreeg bericht dat het schip ook getorpedeerd was en bij het nazoeken in alle lijsten van vluchtelingen van het Rode Kruis, het Leger des Heils kon hij de familienaam van z'n bruid niet vinden en vermoedde het ergste. Gedurende de rest van de oorlog heeft hij voor de geallieerden op verschillende schepen van de Australische en Amerikaanse regering gevaren en telkens wanneer hij in een haven kwam zocht hij de slachtoffer lijsten na.

In augustus 1945 was de oorlog met Japan afgelopen en hij besloot eerst naar Singapore te gaan om te zien of de familie van z'n aanstaande vrouw nog in leven was.

In Singapore aangekomen vond hij de woning niet meer, was gebombardeerd, maar toevallig ontmoette hij een invalide buurman die de familie van z'n bruid gekend had en hij hoorde dat ze naar Amerika waren geëmigreerd.

Na veel zoekwerk via vluchtelingenhulp kwam hij het adres te weten in Californië en na verloop van tijd werd er een telefoongesprek georganiseerd en hij hoorde van zijn schoonouders dat z'n vrouw nog leefde, dat hij een zoon had en dat z'n vrouw weer in Hongkong woonde en werkte voor het vertaalbureau documentatie Japanse oorlogsmisdaden.

Via de militaire organisatie kwam er een telefoongesprek tot stand en kon hij enkele minuten met z'n a.s vrouw spreken en de ontdekte de reden dat hij haar niet gevonden had op de vluchtelingen lijsten omdat zij, door de geboorte van zijn zoon, zijn familienaam op de lijst had laten zetten en hij had gezocht naar de meisjesnaam van z'n aanstaande bruid en niet gekeken naar een moeder en kind.

Na de ontmoeting in Hongkong, vertelde ze hem, dat, na de torpedering van het schip, ze opgepikt waren door een neutraal Zweeds schip en via Soerabaya, in Perth Australië was terechtgekomen, waar hun zoon Ben geboren was.

- Sparks+ -

Intussen in De Meander

November in beeld

Geschiedenis van de wijk – Alex Elaut

Alex Elaut, is buurman, stadsgids, auteur van enkele mooie naslagwerken op wandel door de Belle Epoque, Jules Hoffman. Hij schreef ook een fietsgids en gaf hier al enkele lezingen waarbij eenieder aan zijn lippen hing en gidste enkele rondleidingen in de buurt.

Hij schrijft een maandelijkse rubriek in de buurtkrant Hertoghe Actueel waarvan hier afschrift.

Beste lezers,

In de vorige rubriek had ik u beloofd iets te schrijven over de lusthoven in de wijk “Den Driehoek”.

Bij nader onderzoek is er zoveel interessante informatie naar boven gekomen dat deze nog eens grondig moet nagekeken worden in het Rijksarchief en Kadaster. Nu door de coronamaatregelen is dit niet mogelijk en zullen we even moeten wachten.

Toch wil ik u al meenemen naar enkele plekjes in de buurt waar u misschien al heel veel hebt moeten passeren maar die niet onmiddellijk zijn opgevallen. Misschien het moment om ook even de wandelschoenen aan te doen en rustig te kuieren in eigen omgeving.

We starten onze tocht aan het kruispunt Wezenberg op de Binnensingel.

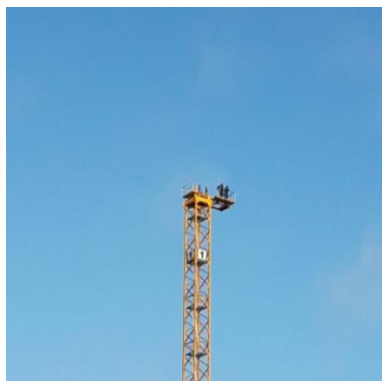
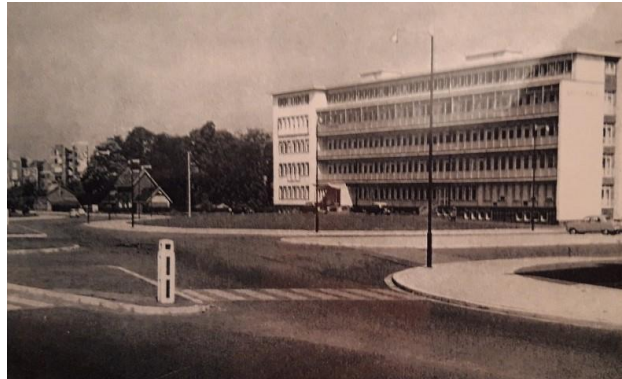
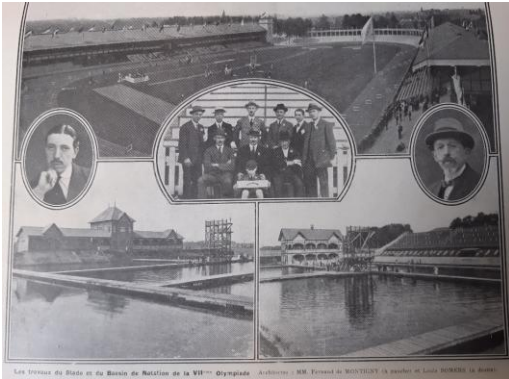
Ik vond een foto van een camping over mijn deur op de Desguinlei. Aan de foto te zien tussen Karel Oomsstraat en Generaal Lemanstraat. Verder wat informatie opgezocht en gevraagd, maar geen resultaat. Dan te rade gegaan bij Chris Van der Snickt van de Heemkundige Kring van Berchem. Hier had ik prijs. Chris loopt al met zijn fotoestel rond vanaf ongeveer 1961 in Berchem en omgeving. Hij fotografeert het stadsbeeld met daarbij ook aandacht voor trams en auto's. Als er veranderingen op til zijn komt hij nog eens terug met het fotoestel en er worden terug nieuwe foto's genomen. Dit wordt aangevuld met persartikels en teksten.

Zo heeft hij van onze buurt de evolutie van het straatbeeld en van verschillende straten. Chris vertelde me dat er inderdaad een camping was ter hoogte van de doorsteek over de vroegere vesten aan de Desguinlei. De camping had zelfs een naam “De Halve Maan”. Dit was een verwijzing naar een vest achter de Wilrijkse Poort die de vorm had van een halve maan (zie kaartje). Hier kwamen vissen en ook wel zwemmen. De politie lag soms op de loer om de zwemmers uit het water te halen. Chris had ook nog een foto van de camping. Het was hem niet om de camping te doen maar de oude Ford van rond 1930. In een toeristische brochure van 1963 vond ik inderdaad dat het een officiële stadscamping was (zie plannetje). Tot de aanleg van de Ring heeft hij bestaan en is dan verhuisd naar de Vogelenzanglaan waar je nog met de camper kan overnachten. In 2016 hadden we ook een tijdelijke camping op het terrein van het afgebroken kinderziekenhuis Louise Marie. Op 5000 m² was Bivak URBAN camping gevestigd. Wat was het er zalig vertoeven tussen de wilde bloemen met bijenkasten. Jammer dat het geen uitbreiding is geworden van het Domein Hertoghe. Vanuit onze tuin kijken we nu op een muur van beton van de nieuwe appartementsgebouwen Louise en Marie die nu opgericht worden.

In 1920 waren het dus de Olympische Spelen in Antwerpen. Aan de Jan Van Rijswijcklaan achter de Wezenberg werd een Olympisch openluchtzwembad gebouwd. Zie de mooie reclame van de ontwerpers. Het zwembad bleef nog tot in de jaren zestig bestaan en de Wezenberg bestond ook nog. Deze heuvel was de hoogste in de buurt en ook al vrij toegankelijk. Volgens buurtbewoners liepen er kleine paadjes over die eindigden op grasveldjes. Men noemde dit liefdesnestjes... Van deze heuvel bestaat nog een restje tussen het huidige zwembad en het cultuurcentrum De Singel. Je kan er nog op, maar de nestjes zijn verdwenen of je moet er zelf eentje maken...

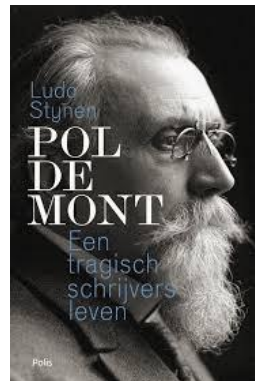
- 1) Camping Halve Maan aan de Desguinlei rond 1963
- 2) Oldtimer Ford op camping Halve maan.
- 3) 1962 –stadsplattegrond met camping en openlucht zwembad.
- 4) 1909- stadsplattegrond met fortengrodel. Rode lijn is tram 5 naar Dikke Mee. Jan Van Rijswijcklaan is nog niet aangelegd.
- 5) Openluchtwembad in 1960
- 6) VII Olympiastadion en Openluchtwembad.
- 7) Kruispunt Wezenberg rond 1960 met kinderziekenhuis Louise Marie
- 8) BivakURBAN
- 9) a) Eerste torenkraan voor project Louise Marie in september 2019
b) Louise Marieproject in november 2020

Het is beter om even door het park Hertoghe te lopen (ingang Desguinlei) en buiten te gaan via het kleine poortje in de Markgravelei. Te bedenken dat je hier door de tuinen loopt van de familie Teichmann, Belpaire en Hertoghe. Dank aan werkgroep De Lei die deze groene zone in de jaren zeventig heeft kunnen redden van verdere verkaveling. De bewoners van de overzijde van de straat kijken nu naar een groene zone. Toen de grote herenhuizen hier aan de parkzijde nog stonden was het een stenen muur van woningen. In de Markgravelei liep tot 1934 tram 14. Het was een verbinding tussen het verdwenen Zuidstation en de Karel Oomsstraat. Ze werd voornamelijk gebruikt door werknemers van de autofabriek Minerva.

In de Markgravelei zien we aan de overzijde nog één van de oudste stadsscholen van Antwerpen. Bij vele buurtbewoners nu bekend als de school “De Kolibri”, maar ook als stemlokaal bij verkiezingen. Toen deze jongens- en meisjesschool gebouwd werd in 1863 bestond de J. Van Rijswijcklaan nog niet. Architect is Pieter Dens die heel wat scholen heeft ontworpen in Antwerpen. In 1866 ontwierp hij ook het schoolmeubilair. Hier werd als één van de eerste stedelijke scholen de individuele lessenaar van het type “bancs américains” in de klas geplaatst. Dit betekende een schoolbank voor twee leerlingen met rugleuning. Zou er ook al een gemeenschappelijk inktpotje met beschermerschijfje op geweest zijn? Normaal zaten leerlingen met meer dan 8 op een bank. De onderwijzerswoning en turnzaal werden later toegevoegd. Rechts op de hoek was er een Delhaizewinkel. Later een bekende viswinkel en nu een Italiaans restaurant. Aan de overzijde links met de Jan van Rijswijcklaan zie je de woning van Pol De Mont. Hij was schrijver, dichter, leraar aan het Atheneum van Antwerpen en conservator van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten. Zijn zoon Frits De Mont heeft in 1910 de woning ontworpen. Het gebouw heeft invloed van de Duitse art nouveau. We waren enkele jaren geleden niet blij toen het mooie smeedwerk van de voortuin werd afgebroken voor een parkeerplaats.

De verleiding is dikwijls groot, maar esthetisch is het niet. (Leuk weetje: Pol De Mont stond met Omer Wattez (schrijver en flamingant) op de Geuzentoren in Ronse. Toen hij over de balustrade keek riep hij: Dit zijn hier “de Vlaamse Ardennen” en zo noemen we het nog altijd, als we daar gaan fietsen of wandelen). Ludo Stynen schreef een boek over Pol De Mont “Een tragisch schrijversleven.

Sinds 1920 stond aan de andere zijde van de straat al een winkelpand met apotheek. Vanaf de jaren vijftig bekend voor zijn poeders Dr Mann. U moet zeker eens op de website van de apotheek de geschiedenis lezen. In 1972 werd het hoekgebouw afgebroken voor een opvallend nieuw appartementsgebouw. Het betonskelet is in zwart glad beton met geprefabriceerde raamelementen in wit polyester.

- 1) Familie Hertoghe in de tuin rond 1950
- 2) Schilderij van de Markgravelei met tram 14 en woningen Hertoghe
- 3) School De Kolibri
- 4) Een schoolbank voor 2 leerlingen
- 5) Delhaizewinkel in 1935
- 6) A) boek over Pol De Mont B) woning Pol De Mont
- 7) Apotheek Mann

We gaan verder de Markgravelei in. We treuren om het mooie kasteeltje uit 1821 dat gelegen was op de hoek met de Lockaertstraat, gebouwd door de familie Van Donghen en het eerste buitenverblijf van Gouverneur Teichmann, vader van Constance Teichmann (stichteres van het kinderziekenhuis Louise Marie). In de Lockaertstraat stond het St-Camillusziekenhuis met mooie voortuin. Nu is het een nieuw woonzorgcampus van de Gasthuiszusters. Er verblijven ook religieuzen van andere congregaties en is nu ook nog uitgebreid voor verschillende andere zorgvormen. Aangrenzend was er ook het Constance Teichmanngesticht dat zijn ingang had in de Lange Lozanastraat, maar afgebroken in 1969. Nog lang een parking geweest en nu een kantorencomplex.

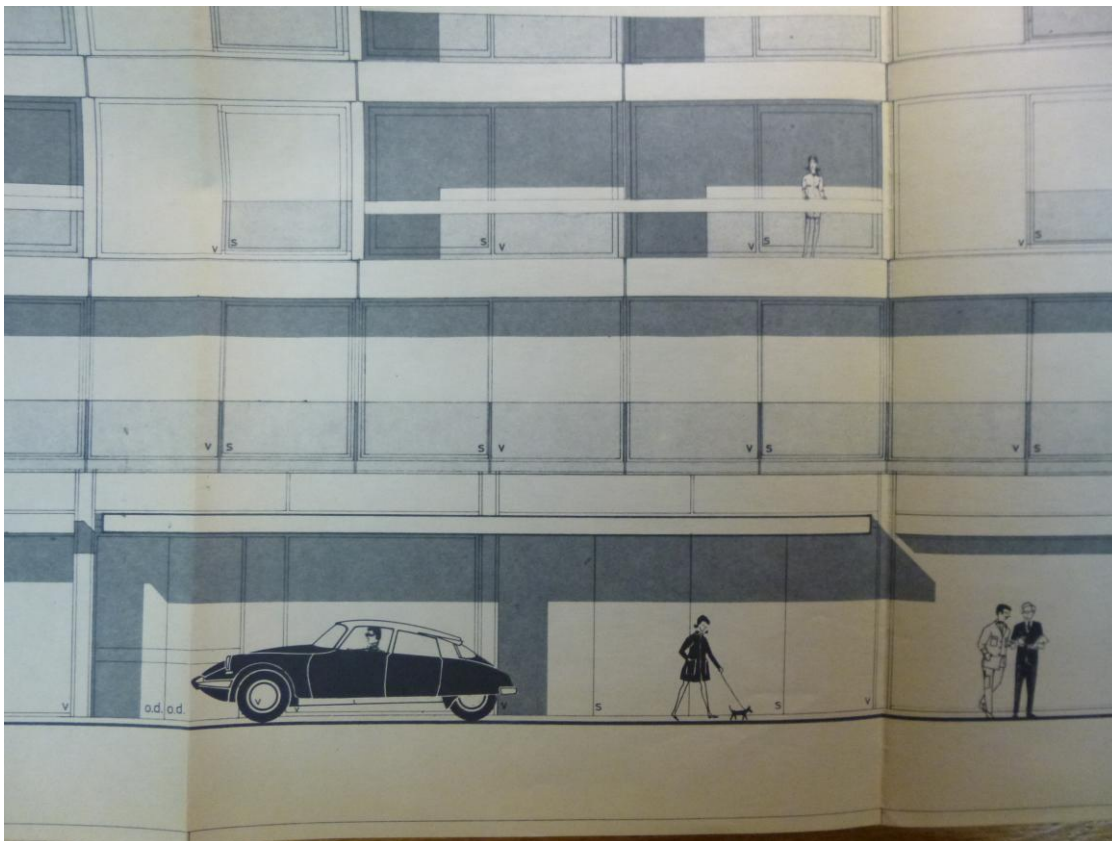

10) A en B Lusthof van Donghen met verbouwingen einde 19de eeuw

11) Toegang Constance Teichmanngesticht in de Lange Lozanastraat

Wanneer je de Lange Lozanastraat oversteekt zie je een Poolse supermarkt. Tot 1960 was hier de Peugeotgarage gevestigd die later naar de Karel Oomsstraat is verhuisd (nu Albert Heijn). Links van supermarkt zie je de seniorie Van Rijswijk. Tot 1968 was hier een mooie binnenplaats, genaamd Lozanaplaats met een doorgang naar de straat. Rond een binnenkoer stonden 36 huisjes in 1897 gebouwd door de Maatschappij voor het Bouwen van Werkmanswoningen. Aangezien de Lange Lozanastraat werd verbreed moesten ze verdwijnen. Het was in 1968 ook niet meer van de tijd om in zo'n eenvoudig huisje te wonen. Het moet wel idyllisch geweest zijn. Elk huisje had zijn tuintje en in het midden stond een vierarmige waterpomp. Daarop een Mariabeeldje dat nu bewaard wordt in de St-Laurentiuskerk. Dankzij het knipselarchief van Chris

Van der Snickt kunnen we een foto publiceren van de toegang van de Lozanaplaats. Wie heeft er nog foto's of familieherinneringen aan deze locatie? De stadssecretaris en heemkundige KC Peeters heeft in de jaren zestig nog geprobeerd om het te laten overbrengen naar Bokrijk.

12) Lozanaplaats in mei 1968 kort voor de afbraak

13) Lozanaplaats na afbraak in 1969

14) *Bouwaanvraag Seniorie Van Rijswijk in 1970*

Laten we even een buurtbewoonster Maria de Lannoy aan het woord. Zij beschrijft in het boek 'Weerspiegeld Antwerpen' (De Sikkel 1929) de omgeving van de Lozanaplaats in haar kinderjaren. We vermoeden rond 1900. Laten we eens lezen wat ze schrijft: Tot we daar plots voor de bevolkte en van keuteljacht rijk voorziene Lozanaplaats staan. Hier kunnen we nooit voorbij. Deze

werkmansbuurt is eigenaardig gebouwd en aantrekkelijk gelegen. De eerste huizen vormen een kort straatje, dat uitgeeft op een plein, waaromheen de gelijkvormige bakstenen huisjes zich aaneenrijen. Allen hebben een verdiep en een hoveken, dat grenst aan de moestuinen en boomgaarden van het prachtig goed der Von der Becke's. Een statige bomenrij loopt ringsom het ruime plein. Midden op de plaats verheft zich de monumentale, gemeenschappelijke, viertotige en vierarmige pomp, die de enige lantaarn op haar massalen romp draagt als een te klein hoofd op een te groot lichaam. Te schatten naar het aantal telgen, zijn de Lozanaplaats-bewoners van vruchtbaar ras: de kleuters bloeien op de lommerijke plaats als madelieven op een lenteweide. In de materiele behoeften van al dat fleurige volkje is ruimschoots voorzien; op beide hoeken is een kruidenierswinkel, waarvan de eigenaar z'n bedrijf in den breedst mogelijken zin opvat. Buiten alle denkbare kruidenierderijen kan men er zich ook voorzien van ellegoederen, mercerieartikelen, blokken, droge schol, corsetten, charcuterie, pantoffels, Haarlemmer olie en andere nuttige zaken. De snoepkraampjes bieden een permanente verzoeking door uitgezochte lekkernijen: muntebollen, "affaires", "warmen beet", "papepul", suikerstekken, zeepsuiker, anijsbollen, jappekes, spin en kalissehout. Maria moet een zoetebek geweest zijn.

Een beetje verder op de hoek met de Harmoniestraat stond tot 1990 een prachtige neo-vlaamse renaissancegevel uit 1892. Het was een ontwerp van architect Jan Frans Sel van de Anselmostraat. Hij heeft voor WOII verschillende woningen gerestaureerd op de Grote markt in Antwerpen en was ook provinciaal architect. De woning hoorde bij de magazijnen van wijnhandel Van den Eynde. Het was zo'n mooi geheel. Nu zouden we het industriële archeologie noemen. En de provincie Antwerpen koopt het ganse complex op voor afbraak in 1990. De Lange Lozanastraat moest verbreed worden. Ondergetekende heeft nog geijverd om de gevel te bewaren en ergens anders weer te laten op bouwen. Mijn voorstel was om de gevel her op te richten op de Cogels-Osylei. Er was nog een stuk bouwgrond waar de villa Mercurius heeft gestaan die afgebroken is in 1933. Ik kreeg als antwoord van het stadsbestuur. "We zijn geen Bokrijk...". Over de afbraakwoede van de jaren 1990 komen we later nog wel terug. Antwerpen was nog niet rijp voor de waardering van de architectuur van de 19de eeuw. De gevel van architect Jan Frans Sel ligt nu ergens opgeborgen in een stadsmagazijn. Hopelijk is dit nog zo. Iemand ideeën voor wederopbouw?

15) neo Vlaamse renaissancegevel van 1892 (foto 1976)

16) Lozanagebouw van architecte Christine Conix

Een volgende maal wandelen we verder, maar nu keren we op onze stappen terug. Marie de Lannoy wandelt terug via het Driehoekstraatje dat vanaf de Lge Lozanastraat naar den Driehoek liep. Rechtdoor is het de Korte Lozanastraat. Tot 1856 noemde het Ketelstraatje. Een verwijzing naar een lusthof: Het Ketelhof . Huizen zijn hier niet te zien. Alleen zwartgeteerde schutsels van de grote tuinen van de lusthoven. De Drijhoekstraat, met haar enigen lantaarn, is slecht befaamd; het is niet veilig daar 's avonds alleen door te gaan. Eens deze enge straat ten einde hebben we een ruim uitzicht. rechts het koffiehuis “Den Driehoek” met zijn frisch terras en links het prachtige domein van Von der Becke. (Dit domein wordt onteigend in 1926 voor de aanleg van de Jan Van Rijswijklaan tussen de Karel Oomsstraat en de Lange Lozanastraat)

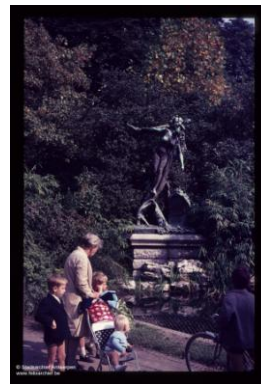
17) Landgoed Von der Becke kort voor de afbraak in 1926. Nu Jan Van Rijswijklaan

18) Herberg Den Driehoek in 1956. Hierachter de foto die ik apart verstuurde van de toegang Jan Van Rijswijklaan

Tegenover het hof van Von der Becke worden we getroffen door de overdadige pracht van het hoekhuis der Oude Baan (Gen. Lemanstraat) en Kraanstraat (Prins Albertlei), dat de inzet is van 'n heele rij, langs laatsgenoemde straat, van

moderne renteniershuizen van min of meer twijfelachtigen smaak. (zal niet meer in de mode geweest zijn wanneer zij de tekst schrijft). En hier komen we in de kokette Warande (Koning Albertpark), waar we buiten een speelpleintje rond de kiosk een schat ontdekken van “rare” beelden. Wanneer we later deze beelden leren kennen als een Diana en een Venus van Milo, het standbeeld van Gilbert van Schoonbeke en de gedenksteen van Coquilhat, dan kunnen we deze “verzameling” toch nog altijd eigenaardig heeten. Nu maakt vooral het “mensch zonder armen” en “de meneer met het schoon fonteintje” indruk op ons. Tot hier de wandeling van Maria. Zij spreekt nog niet van de Duitse hoek van Antwerpen.

- 19) Hoekwoning familie Bracht met de herenhuizen van de Prins Albertlei voor de verbouwingen
- 20) Standbeeld Venus van Milo in Koning Albertpark
- 21) Monument Gilbert Van Schoonbeke
- 22) Monument Camille Coquilhat in 1970

Het beeld van Venus van Milo is weggehaald voor de verkeersweg door het park in de jaren vijftig. Je kan het nog terugvinden achteraan in de tuin van “villa la Chapelle” in park Den Brandt. Het beeld van van Van Schoonbeke berust in het depot van het Openluchtmuseum Middelheim. Zou hij niet beter een plaatsje krijgen in het Hof Van Leysen? Het standbeeld van de Belgische koloniaal Camille Coquilhat mag volgens de laatste berichten blijven. Hij nam deel aan de

Congo-expeditie van Henry Stanley in opdracht van Leopold II. Zijn vader was een Belgische generaal-majoor Casimir-Erasme Coquilhat die ook wel de ‘grootvader’ van de ruimtevaart wordt genoemd. In 1873 schrijft hij in een artikel de formule die aan de basis ligt van de werking van een raket in de ruimte. Tot 2009 werd de rus Konstantin Tsiolkovski als ‘vader’ van de ruimtevaart bestempeld maar eigenlijk komt die eer dus toe aan een Belg. Op www.esa.int lees je meer over Casimir Coquilhat. De familie Coquillat was goed ingeburgerd in Antwerpen. De zonen van de broer van Camille en verwanten lieten in 1907 twee mooie art nouveauhuizen bouwen op de Belgiëlei 200-202 door architect Jacques De Weerd. Het is de moeite om even het drukke kruispunt over te steken en naar het mooie smeedwerk te gaan kijken van de woningen. Dit is vervaardigd door de Lierse kunstsmed Lodewijck Van Boeckel en zelfs gesigneerd met een naamplaatje. Van Boeckel heeft ook het smeedwerk vervaardigd voor de balustrade van het witte huis in Washington. Hopelijk neemt de huidige president ze niet mee bij zijn verhuis binnenkort....

- 23) Belgiëlei 200 en 202. Ontworpen in 1907 door architect J. De Weerd in art nouveaustijl. Opdrachtgevers de familie Thiébaud en Coquilhat.
- 24) Voordeur van nr 202 met prachtig smeedwerk van L. Van Boeckel
- 25) Grafkelder familie Coquilhat op het Schoonselhof

Dit artikel kon tot stand komen dankzij de informatie en medewerking van de heren Chris Van der Snickt en Marcel Windey. Foto's stadsarchief en privécollecties.

- Alex Elaut -

Werken Nottebohm

Zoals u weet en alvast hebt gehoord , verlopen de werken vlot.

In mei 2021 zou het nieuwe gedeelte klaar zijn.

Afscheid Carmen

Bedankt Carmen voor je fantastische inzet op 1AB de voorbije jaren.
Veel succes met je nieuwe job.

BEDANKT

Afgelopen maanden zijn niet gemakkelijk geweest , ondanks deze moeilijke tijden gaf ook de familie ons een duwtje in de rug voor de moedige prestaties en inzet van iedereen van de zorg !! Ze werden letterlijk in de bloemetjes gezet ;)

Activiteitenkalender

dag	datum	uur	activiteit
Dinsdag	1 december	14u30	Groot scherm in Café Biart : Vier seizoenen van Vivaldi Janine Jansen Internationaal kamer muziek Festival
Woensdag	2 december	10u30 10u45 14u30 15u00	Bloemschikken in de Linde Beweging GLV Smul in Café Biart : Wafels van Guido Bloemen worden uitgedeeld per kamer
Donderdag	3 december	10u30 10u45 15u00	Nieuwsgroepvoorbereiding Café Biart Bewegingsgroep 1AB Nieuwsgroep Nottebohmzaal
Vrijdag	4 december	10u45	Eucharistieviering in de Meander
Zondag	6 december		Sinterklaas cadeautje wordt uitgedeeld.
Maandag	7 december	10u30 14u30	Productie atelier : manderijnenconfituur in de Linde Quinque 1AB
Dinsdag	8 december		<i>Kerstbomen worden op alle leefgroepen opgesteld</i> 15u30 Fotoshoot aan kerstboom GLV
Woensdag	9 december	10u30 10u45 14u30 14u30	Crea : Winter guirlandes Beweging GLV Kleurplaten inkleuren 2A Fotoshoot aan kerstboom 1AB
Donderdag	10 december	10u30 10u45 14u30 15u00	Nieuwsgroepvoorbereiding Café Biart Bewegingsgroep 1AB Fotoshoot aan kerstboom 1AB Nieuwsgroep Nottebohmzaal
Vrijdag	11 december	10u45	Eucaristieviering in de Meander
Maandag	14 december	10u30 14u30	Productie atelier in de Linde Fotoshoot aan kerstboom 2A
Dinsdag	15 december	9u00 14u30	Feestje Sense of Home op GLV Groot scherm : Carl Orf : Carmina Burana

UC Daves Symphony orchestra			
Woensdag	16 december	10u30	Bloemschikken in de Linde
		10u45	Beweging GLV
		14u30	Quinque GLV
		15u00	Bloemen worden uitgedeeld per kamer
Donderdag	17 december	10u30	Nieuwsgroepvoorbereiding Café Biart
		10u45	Bewegingsgroep 1AB
		15u00	Nieuwsgroep Nottebohmzaal
Vrijdag	18 december	10u45	Eucharistieviering in de Meander
Maandag	21 december	10u30	Productieatelier in de Linde
		14u30	Harpconcert in Café Biart
Dinsdag	22 december	14u30	Groot scherm : Kerstconcert met Kathedrale Koor Sint Bavo
Woensdag	23 december	10u30	Kookactiviteit : koekjes thema kerst bakken
		10u45	Beweging GLV
		14u30	Quinque 1AB
Donderdag	24 december	14u30	Kerstvertelling in Café Biart
Vrijdag	25 december		KERSTDAG : kerstmenu per leefgroep
Donderdag	31 december	14u30	Beweging op muziek oudejaarsverie in de cafetaria

De planning kan nog wijzigen. Raadpleeg daarom ook de wekkalenders die in de leefgroep omhoog hangen. Voor de bewoners van de Foyer is er een ander activiteitenprogramma, dat u op de afdeling kan raadplegen.

Data om reeds in je agenda te zetten

16 februari 2021 : Carnaval met Kristof Carpentier

*Uw artikel in de Nottebohm Actueel?
Dat kan! Stuur het naar animatie@nottebohm.be*

We wensen jullie prettige feestdagen toe en een gezond 2021 !